

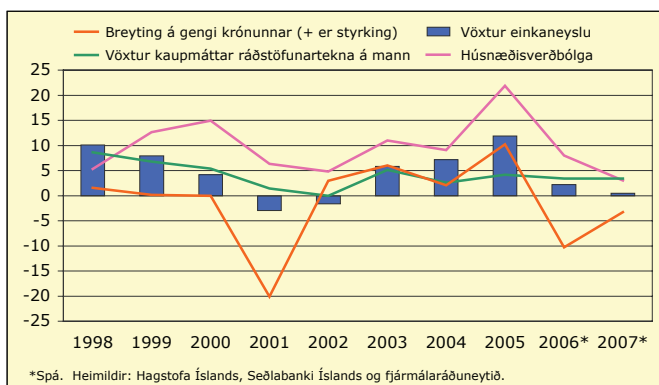
Vefrit fjármálaráðuneytisins

27. apríl 2006

Þróun einkaneyslu

Í nýrri [þjóðhagsspá fjármálaráðuneytisins](#) er fjallað um framvindu hagkerfisins á komandi árum. Nokkra breytingu er að merkja frá janúarspá ráðuneytisins sem rekja má annars vegar til þess að hag-tölur fyrri ára hafa tekið umtalsverðum breytingum og hins vegar hefur ókyrrð á alþjóðlegum fjármálamörkuðum borist hingað til lands. Við það hefur gengi krónu og hlutabréfa lækkað þótt lækkinun hafi nú gengið að hluta til baka. Af þessum sökum hefur vöxtur einkaneyslu á þessu ári og því næsta verið endurskoðaður til lækkunar. Spurt hefur verið hvort vöxtur einkaneyslu verði ekki minni en nú er spáð. Í því samhengi er vitnað í reynsluna af síðustu hagsveiflu þegar einka-neysla dróst saman árin 2001 og 2002.

Þróun einkaneyslu og tengdra þátta 1998-2007

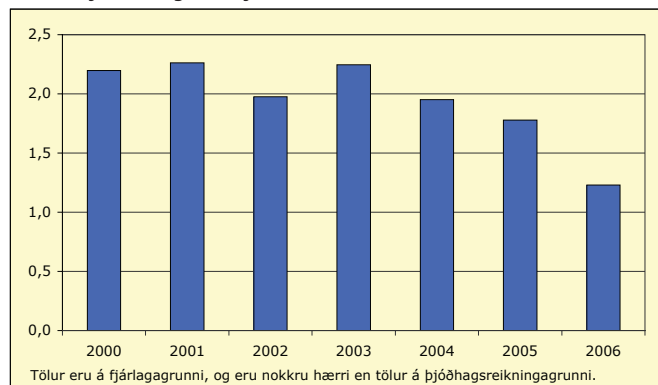

Eins og meðfylgjandi mynd sýnir er margt ólíkt með núverandi og síðustu hagsveiflu. Gert er ráð fyrir að veiking gengis krónunnar í ár verði helmingi minni en árið 2001 en gengið hefur mikil áhrif á kaupmátt landsmanna erlendis. Fasteignaverð hefur hækkað meira en í fyrri uppsveiflu. Í því samhengi er rétt að benda á að hrein eign landsmanna, sem samanstendur m.a. af húsnæðisauði og lífeyris-sparnaði, hefur aukist um 60% árin 2003-2005 en til samanburðar var aukningin árin 1998-2000 um 34%. Auðsáhrif á einkaneyslu hafa því verið meiri í þessari uppsveiflu en hinni fyrri. Árin 2006-2007 er gert ráð fyrir áframhaldandi en hægari vexti fasteignaverðs og hreinnar eignar landsmanna. Lausafjárstaða heimilanna hefur batnað við það að raunvaxtakostnaður þeirra árin 2004-2005 var að meðaltali 25% lægri en árin 2000 og 2001. Reiknað er með að hann haldist lægri í ár og á næsta ári en fyrir fimm árum. Þá er spáð að kaupmáttur ráðstöfunartekna á mann aukist mun meira þessi ár en í niðursveiflunni þegar hann var óbreyttur. Skattalækkanir munu auka kaupmátt ráðstöfunartekna á mann allt að 2,7% á næsta ári, en slíku var ekki til að dreifa í síðustu niðursveiflu. Að lokum er rétt að benda á þann mun að yfirstandandi stóriðjuframkvæmdir eru enn í fullum gangi í ár og lýkur á því næsta. Í fyrri uppsveiflu lauk stóriðjuframkvæmdum árið 1998 en þær voru jafnframt mun minni en núverandi framkvæmdir. Að öllu þessu athuguðu er niðurstaðan sú sem hefur verið birt.

Fjárfesting ríkissjóðs

Að undanfögnu hefur verið nokkur umræða um framkvæmdir á vegum ríkisins í tengslum við þenslu í efnahagslífinu. Í því sambandi er rétt að benda á að ríkissjóður hefur tímabundið dregið verulega úr fjárfestingu sinni á meðan á stóriðjuframkvæmdum stendur. Frá 2000 til 2003 nam fjárfesting ríkissjóðs að jafnaði um 11% af heildarfjárfestingu í landinu, en um 6,2% í fyrra og áætlað er að hún verði um 4,4% af heildarfjárfestingu á þessu ári. Þess ber að geta að heildarfjárfesting hefur aukist mjög mikið á tímabilinu vegna fjárfestingar í virkjunum og álverum auk þess sem fjárfesting í íbúðarhúsnæði hefur aukist. Ef lítið er á fjárfestingu ríkissjóðs sem hlutfall af vergri landsframleiðslu (VLF) þá lækkar hún úr að meðaltali 2,2% árin 2000-2003, í 1,8% árið 2005 og er áætluð 1,2% af VLF í ár.

Fjárfesting ríkissjóðs sem hlutfall af VLF 2000-2006

Fjárfesting ríkissjóðs minnkar um 6 milljarða króna frá árinu 2003, þegar hún var í hámarki, til ársins í ár, eða rúm 30% að nafnvirði. Ef lítið er á áætlun fjárlaga fyrir árið 2006 eru fjárfesting og fjármagns-tilfærslur ríkissjóðs áætlaðar 13,6 ma.kr., þar af fara tæpir 6 ma.kr. til vegamála, 1,6 ma.kr. til heilbrigðisstofnana, tæpir 1,6 ma.kr. í mennta-stofnanir og rúmlega 800 m.kr. í hafnir.

Greiðsluafkoma ríkissjóðs janúar-mars 2006

[Greiðsluuppgjör ríkissjóðs](#) fyrir fyrsta ársfjórðung ársins 2006 liggur nú fyrir. Samkvæmt uppgjörinu eykst handbært fé frá rekstri um 23,8 ma.kr. innan ársins, sem er 15,4 ma.kr. hagstæðari útkoma en í fyrra. Þá er útkoman 19,9 ma.kr. hagstæðari en gert var ráð fyrir í áætlun fjárlaga. Tekjur reyndust 20,3 ma.kr. hærra en í fyrra meðan gjöldin jukust um 4,1 ma.kr. Hreinn lánsfjárfjöfnuður er jákvæður um 21,3 ma.kr. sem er 5,8 ma.kr. betra en á sama tíma í fyrra.

Heildartekjur ríkissjóðs námu ríflega 99,7 ma.kr. á fyrsta ársfjórðungi þessa árs sem er 25,5% meiri innheimta en á sama tíma í fyrra. Ef tillit er hins vegar tekið til tilfærslu milli mánaða vegna tekjuskatts lögaðila nemur hækkinun 21,4%. Þar af námu skatttekjur og tryggingagjöld 91,3 ma.kr. sem er 21,6% hækkinun frá síðasta ári. Á sama tíma hefur almennt verðlag hækkað um 4,3% þannig að skatttekjur og tryggingagjöld hækkuðu að raungildi um 16,5%.

Skattar á tekjur og hagnað námu 41 ma.kr. og jukust um 40% milli ára. Munar þar mest um aukna innheimtu fjármagnstekjuskatts en á fyrsta ársfjórðungi þessa árs nam hún ríflega 13,9 ma.kr. sem er 45,4% aukning frá sama tíma árið á undan. Jafnframt skýrist 4,3 ma.kr. hækkinun tekjuskatts lögaðila að mestu af áður nefndri tilfærslu milli mánaða. Innheimt tryggingagjöld jukust einnig frá fyrra ári, um 16,1%, en á sama tíma hækkaði launavísitalan um 8,5%. Innheimta eignarskatta nam 3 ma.kr. sem er lækkun um 16,3% frá sama tímabili í fyrra. Þar af námu stimpilgjöld um 2,2 ma.kr. en innheimta þeirra hefur dregist saman frá fyrra ári um 8,9%.

Innheimta almennra veltuskatta gefur nokkuð góða mynd af þróun innlendrar eftirspurnar en samanlagt hafa almennir veltuskattar hækkað um 20,5% frá fyrra ári. Þannig hafa tekjur af virðisaukaskatti aukist um 25,1% sem jafngildir 19,9% raunhækkinun. Af öðrum óbeinum sköttum má nefna að vörugjöld af okutækjum skiluðu tæpum þriðjungi meiri tekjum en á sama tíma í fyrra sem er umtalsverð aukning en á fyrstu þremur mánuðum þessa árs fjölgaði nýskráðum bifreiðum um 37,4% frá sama tímabili í fyrra.

Greidd gjöld nema 74,4 ma.kr. og hækka um 4,1 ma.kr. milli ára, eða um 5,9%. Í gjaldaflokknum almennatryggingar og velferðarmál varð 1,3 ma.kr. aukning milli ára. Næstmest er aukningin í heilbrigðismálum og menntamálu. Samtals vega þessir þrjú málaflokkar tæplega 2/3 af heildargjöldum. Útgjöld til löggæslu hækka um 0,5 ma.kr., eins og gjöld til menningarmála. Á móti hækkinunum vegur 1,2 ma.kr. lækkun vaxtagjalda ríkissjóðs. Í janúar í fyrra var stór flokkur spariskírteina forinnleystur sem skýrir að mestu lækkun milli ára.

Tekjur ríkissjóðs janúar-mars		
12 mánaða breyting (%)	2005	2006
Skatttekjur og trygg.gjöld	22,8	25,9
Skattar á tekjur og hagnað	23,3	40,0
Eignarskattar	51,4	-16,3
Skattar á vöru og þjónustu	20,7	20,5
Tryggingagjöld	20,5	16,1
Tekjur alls	22,9	25,5

Gjöld ríkissjóðs janúar-mars		
12 mánaða breyting (%)	2005	2006
Almenn opinber þjónusta	12,0	-2,0
Heilbrigðismál	13,1	6,3
Alm.tr trygg. & velferðarmál	3,4	8,6
Efnahags- og atvinnumál	5,2	-4,4
Menntamál	11,5	13,9
Gjöld alls	8,0	5,9

Afkoma ríkissjóðs janúar-mars		
Milljónir króna	2005	2006
Handbært fé frá rekstri	9.301	23.741
Hreinn lánsfjárfjöfnuður	15.511	21.286
Afborgun lána	-11.404	-9.070
Brúttó lánsfjárfjöfnuður	3.257	11.226
Lántökur	1.094	1.532
Greiðsluafkoma	4.351	12.758

Ýmsar hagtölur		
12 mánaða breyting (%)	2005	2006
Verðbólga (apríl '06)	4,3	5,5
Kjarnaverðb. 1 (apríl '06)	4,6	4,6
Launavísitala (mars '06)	6,5	8,6
Heildarvelta (jan.-des. '05)	12,2	8,9
Smás.velta (jan.-des. '05)	5,1	5,5
Atv.leysi, árstlr. (mars '06)	2,3	1,2